

El Diacrític | Josep Manel Busqueta | Actualitzat el 16/03/2017 a les 14:50

?El projecte europeu avui. La mort del somni

L'economista Josep Manel Busqueta participarà, junt amb Rosa Cañadell i Ramon Franquesa, a la presentació a Vic del llibre «Librarse del euro», organitzada per Dies d'agost. Serà dijous dia 23, a les 7 del vespre, a la Muntanya de Llibres | «Un govern compromès amb la justícia social hauria d'estar preparat per una sortida conflictiva [de la Unió Monetària Europea] que seguiria essent possible malgrat resultés més costosa. El primer pas en aquest procés seria probablement declarar un impagament del deute» | «És una qüestió de prioritats: primer és la vida abans que el pagament dels interessos i l'amortització del deute»

L'autor aposta per la sortida de l'euro com a única alternativa per garantir una vida digna a les classes populars | Fox Wu

Les tres cares del projecte europeu avui

Quan avui mirem a Europa, costa veure-hi el projecte de pau, solidaritat i progrés amb el que moltes de les persones de la nostra societat confiaven deixar erera la fosca nit del franquisme. Quan avui parlem d'Europa, moltes de nosaltres, acotem el cap i premem els punys amb ràbia, pensant en els milers de dones, homes, nens i nenes que abonen amb la seva sang, carn i ossos, el fons del mar mediterrani. Ens aterra pensar fins a on pot arribar la nostra responsabilitat ciutadana veient com Europa tracta pitjor que a gossos a persones que en el seu farcell carregat rere l'esquena porten el seu únic delictes: ser pobres o víctimes d'unes guerres, on els governs europeus tampoc estan exempts de responsabilitat. El somni europeu, una vegada més, ha

engendrat un monstre, ell mateix, i s'ha convertit en un terrible malson per milers de persones que a l'estendre la seva mà cercant escalf solidari s'han trobat amb el fil ferro, el fred i la misèria.

Nosaltres ja coneixem el despit d'Europa en carn pròpia, l'hem patit. Quan al 1936 l'aligot feixista començava a planar sobre l'estat espanyol, assetjant la legalitat republicana, l'agost del 36, vint-i-set estats europeus van signar a Londres el pacte de No intervenció amb el que, de facto, es deixava el govern republicà a mercè del feixisme. Europa són les penúries dels nostres avis i àvies republicans morint als camps d'exiliats de la Catalunya Nord. L'únic suport antifeixista que vàrem rebre no fou de les «democràcies europees» sinó de les seves classes populars, integrants de les Brigades Internacionals. No fou «Europa» sinó les organitzacions de la classe obrera les que ens donaren suport en el combat contra el feixisme.

La segona cara d'Europa avui és la deutecràcia. La sortida de la crisi no és cap bona notícia per les classes populars. La recepta salvadora que ens apliquen els nostres estadistes se centra en orientar tota la política econòmica a pagar deute contret, no oblidem, per salvar els mateixos poderosos que van empènyer l'economia fins a l'abisme. Aquesta és la prioritat principal a la qual se sotmeten les constitucions i el pobles. Sense recursos per poder reactivar les economies i amb sous cada cop més migrats, la capacitat d'incrementar la producció no se centra en la demanda interna, si no que la reactivació econòmica es fia al guany de competitivitat que ens ha de permetre accedir als mercats exteriors. Per aquest fi cal adequar la força de treball a les condicions de flexibilitat necessàries per poder fer front a la competència ferotge que es lliura en els mercats globals. Precarització laboral, en societats amb una despesa social molt per sota de la que seria necessària, i amb tot el seu patrimoni públic a la venda, és la via que ens toca transitar per aconseguir el desitjat creixement econòmic. El corol·lari d'aquesta situació no és difícil de preveure. Dins de l'OCDE, a l'Estat Espanyol i a Catalunya e? s on me?s s'han incrementat les desigualtats els darrers anys (l'índex de Gini ha passat del 30,6 el 2007 al 35,1 el 2014) Aquest increment de les desigualtats es reflecteix també en l'índex S80/20 que passa del 5,6 l'any 2009 al 6,5 l'any 2014. Això vol dir que el 2014 el 20% de la població amb un nivell econòmic més alt guanya 6,5 vegades el que guanya el 20% de la població amb un nivell econòmic més baix.

La tercera cara del projecte europeu és la seva aposta de futur. En la nova arquitectura de l'economia global, definida per la ferotge guerra econòmica entre els diferents centres de poder, les grans empreses i el capital financer necessiten esprémer fins a l'extenuació tots els recursos existents, per fer efectiu aquest objectiu, en l'escenari europeu, esdevé absolutament indispensable redefinir la normativa comercial i de inversió que permeti teixir les millors aliances per fer front a la globalització en la seva versió 2.0. A dia d'avui, després de l'aprovació del Consell europeu i del Parlament Europeu, els diferents parlaments dels diferents estats que conformen la UE, es troben en ple procés de ratificació del CETA. Aquest és l'acrònim de l'Acord Integral Econòmic i Comercial entre la Unió Europea i Canadà, un acord que s'ha negociat en secret, deixant al marge la participació de la ciutadania en la seva elaboració. Els únics interessos que s'han tingut en compte en la seva negociació són els de les grans empreses transnacionals i el capital financer. Amb el CETA, qualsevol iniciativa política, encara que hagi sigut decidida democràticament, podrà ser denunciada per les empreses transnacionals en tribunals privats internacionals, al marge de les legislacions nacionals, que podrien obligar als estats, o als municipis, a pagar indemnitzacions multimilionàries pels suposats beneficis que les empreses deixen de guanyar pels canvis legislatius democràticament decidits. Amb el CETA l'educació, la sanitat, les pensions, l'aigua, l'electricitat així com la resta de serveis socials passen a ser un espai d'inversió subjecte a la competència de les grans empreses. Tots els nostres drets socials passaran a ser mercaderies només a l'abast de qui se les pugui pagar. El CETA representa una volta més en les ja precàries condicions laborals de la majoria dels treballadors i treballadores. L'entrada en vigor del CETA significarà haver d'acceptar una normativa laboral, la que imposaran les grans empreses que en molts casos vulnereu els acords laborals de l'Organització Internacional del Treball.

El projecte europeu es irreformable. El repte de recuperar la sobirania avui

La conformació del projecte europeu que avui presenta aquestes característiques no ha estat fruit de cap catàstrofe natural, ni de cap desgràcia sobrevinguda. Sota la retòrica pacifista i de progrés emergeix un projecte que des dels seus orígens ha respòs a les necessitats dels interessos del gran capital productiu i financer. El 1957 amb la signatura del tractat de Roma, neix la CEE amb un fort impuls dels EEUU per aturar l'expansió comunista a Europa. Pel capital europeu representa la necessitat de colonitzar el seu propi espai de 300 milions de consumidors i consumidores en el marc de la nova geopolítica i el nou marc de la competència global. A partir d'aquest moment, les grans fites del projecte europeu respondran a la consolidació del marc adequat que garanteixi la consecució dels màxims beneficis privats. En aquest procés ens cal citar : la signatura de l'Acta Única el 1986, l'entrada en vigor del Mercat Únic el 1993, la posterior entrada en vigor de la Moneda Única al gener de 2002, així com el projecte d'expansió a l'Est.

Seixanta anys de funcionament del projecte europeu han servit per eixamplar les diferències entre centre i perifèria. Ha consolidat el centre exportador, en detriment de les perifèries que han perdut competitivitat i han vist com els seus dèficits comercials s'incrementaven de forma notable. A la vegada que tot aquest superàvit del centre era canalitzat novament cap a les perifèries en forma de crèdit que ha ajudat a inflar les bombolles, com en el cas espanyol, de la mà de la simbiosi perfecta entre especulació i corrupció política. Aquesta dinàmica ha convertit a les perifèries en espais cada cop més deficitaris i endeutats respecte al centre europeu (Alemanya) .

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=pVntWrETKBo>

Al 2007, quan esclata la crisi, els desequilibris sobre els que s'ha bastit la Unió Monetària afloren de manera dramàtica. Les economies perifèriques veuran com, amb la fi del crèdit, les seves estructures productives pateixen una contracció brutal que es traduirà en una destrucció massiva de llocs de treball. Aquest fet juntament amb el cop d'estat financer que representa el rescat dels poderosos arrossegarà als governs en una espiral accelerada d'endeutament. Pel cas espanyol es passa d'un superàvit fiscal per al 2007 a un 11% de dèficit el 2009. Mentre que el deute públic passa d'estar per sota del 40% del PIB el 2007 (el Pacte d'Estabilitat fixa el 60%) a representar gairebé el 100% del PIB a l'actualitat.

Revertir aquesta realitat indefectiblement hauria de passar per la possibilitat de reforma de la política econòmica que avui s'imposa en el conjunt dels països europeus. Això passaria per l'assumpció del fracàs del model neoliberal i de l'estratègia monetarista, i actuar en conseqüència per revertir les polítiques que estan en la base del fracàs del model. Alemanya hauria de fer un esforç d'ajust a l'alça, és a dir incrementar els salaris dels seus treballadors, mentre que la resta de països realitzaria un lleu ajust a la baixa. Si no es qüestiona l'objectiu d'inflació comuna, que forma part dels estatuts del Banc Central Europeu, per tal de que els països deficitaris recuperin competitivitat a nivell internacional, seria necessari l'increment dels salaris en relació a la productivitat i de la inflació en el país amb superàvit, Alemanya, fins que s'aconseguís l'equilibri exterior de les dues parts. Només la menció d'aquest requisits, dona mostra de la dificultat que tenen aquestes mesures per fer forat en el receptari de política econòmica dominant a les diferents institucions de la UE.

Existeix també la proposta d'alguns economistes com Yanis Varoufakis, Stuart Holland, i James Galbraith, "Una modesta proposta" (2013), que planteja la possibilitat de revertir la política econòmica actual de la UE, a partir d'una reforma de les institucions europees per tal que fos possible desenvolupar programes de mutualització del deute, programes d'inversió a través del Banc d'inversions Europeu (BEI) i el Banc Central, a la vegada que proposen impulsar una reforma fiscals progressiva i un increment del pressupost europeu per relançar l'activitat econòmica.

Aquesta proposta resulta força inviable, en primer lloc pel fet que això significaria posar en qüestió la naturalesa de l'euro com a moneda reserva internacional. La credibilitat de l'euro està associada a una política econòmica concreta, flexibilitzar la mateixa significa posar en qüestionament la mateixa natura de l'euro i el projecte econòmic que representa.

Avui en el marc del projecte europeu, tal i com és, qüestionar el pagament del deute ,encara que

només sigui a partir d'intentar aconseguir mesures de condonació o de flexibilització del pagament del mateix, avançar cap a un relaxament de l'austeritat i fer-ho en el marc de la UEM representa superar el que Heiner Flasbeck i Costas Lapavitsas (2015) consideren una tríada impossible. Qualsevol govern que decidís aconseguir condonacions de part del deute, a la vegada que proposés abandonar l'austeritat, es trobaria immers en un clar conflicte amb la UE, on segurament i de forma contundent, es convocaria el fantasma de la seva sortida de la UE. Aquesta seria l'experiència que ens ha deixat Syriza.

El que podria ser desitjable en aquest cas seria una sortida negociada de la UEM. De manera específica, la facilitació de la sortida podria fer-se a través d'una provisió continuada de liquidesa per part del BCE als bancs nacionals durant un període temporal relativament curt, de sis mesos o un any, que hauria de durar la transició, o bé mitjançant el suport al tipus de canvi per evitar el col·lapse del mateix. És improbable que els creditors toleressin, i molt menys ajudessin a un govern que hagués insistit en la condonació del deute i l'abandonament de l'austeritat i que desitgés seguir una política totalment diferent. Com a conseqüència un govern compromès amb la justícia social hauria d'estar preparat per una sortida conflictiva que seguiria essent possible malgrat resultés més costosa. El primer pas segurament en aquest procés seria probablement declarar un impagament del deute.

Així doncs el relat que ens porta a l'impagament del deute, i la segura ruptura amb la UEM i la UE, es basa en mostrar com el sosteniment d'un forma de societat que assumeixi el repte de fer front a les necessitats imprescindibles per mantenir una societat mínimament cohesionada, és absolutament impossible en el marc de la política economia de l'euro i la UE. És una qüestió de prioritats: primer és la vida abans que el pagament dels interessos i l'amortització del deute.

Algunes línies d'intervenció per fer front al conflicte necessari amb la UEM

Necessàriament l'escenari de tensió amb els poders financers i la Troika, amb la sortida de l'euro a l'horitzó requeriria de poder disposar d'un pla acurat d'intervenció que ens permetés evitar una situació com la patida en el passat recent per Syriza. Caldria per tant tenir en compte i estudiar l'aplicació de totes les mesures que permetessin un control de les variables productives i monetàries clau per tal d'assegurar el funcionament del país durant els mesos de conflicte. Entre aquestes mesures caldria sostenir: control de capitals, control democràtic dels sectors productius estratègics (energia, sanitat, importació d'inputs estratègics) i la banca, posada en funcionament de formes de moneda que garantissin l'intercanvi mercantil, orientació dels recursos al manteniment de les activitats prioritàries i la compra dels recursos imprescindibles.

Josep Manel Busqueta participa el dijous 23 en un acte a Vic sobre «sortir de l'euro» amb Rosa Cañadell i Ramon Franquesa Foto: Marsel Minga

Totes aquestes mesures requeririen d'un fort suport popular. Sense el mateix es faria molt difícil poder suportar la pressió que exercirien els diferents poders (Troika, sector financer, empresaris, etc). Per això és imprescindible una formidable tasca pedagògica que expliqui que, malgrat aquesta postura és dolorosa i de ben segur requerirà d'un esforç social important, no ho és menys el futur que ens espera si no som capaces de trencar amb la Deutecràcia. Dècades i dècades d'austeritat aplicada sobre una societat cada cop més ensorrada i sense cap mena de sobirania ni capacitat de decisió democràtica real.

També cal tenir present que qualsevol escenari que sostingui en un moment concret la possibilitat de l'impagament del deute i la ruptura amb la UEM ha de contemplar de forma prèvia i de forma sòlida, un treball exhaustiu de recuperació popular de les Sobiranies (energètica, alimentària, residencial, sanitària, etc) . Cal construir i consolidar les nostres estructures populars que són les que ens han de permetre controlar de forma col·lectiva el màxim nombre de recursos per garantir la satisfacció de les necessitats fonamentals. Segurament, aquesta és ara la tasca imprescindible a emprendre avui per les organitzacions polítiques i socials de les classes populars, a la vegada que es treballa en el guany de capacitat política que permeti sostenir el pols amb les estructures de força i poder que dominen avui el projecte europeu.

***Josep Manel Busqueta** participa en el Seminari d'economia crítica «Taifa» i en el projecte «Sobiranies»*

SORTIR DE L'€URO

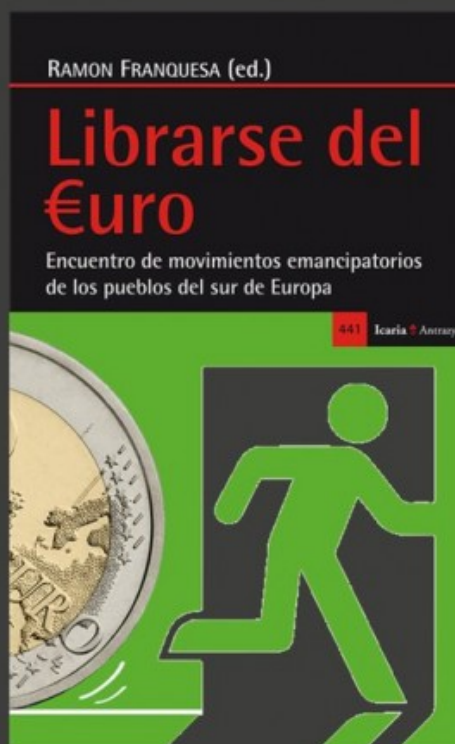
PRESENTACIÓ

'LIBRARSE
DEL EURO'

23.03.17 / 19.00H
MUNTANYA DE LLIBRES
C/JACINT VERDAGUER, 31 (VIC)

AMB:

*JOSEP MANEL BUSQUETA
*ROSA CAÑADELL
*RAMON FRANQUESA

Muntanya
de llibres
llibres • espai cultural

dies
d'agost
cooperativa
de comunicació